

LIETUVOS NACIONALINIO KOORDINACINIO CENTRO 2022 M. VEIKLOS ATASKAITA

Turinys

Įvadas.....	3
Lietuvos NKC nepriklausomų ekspertų pristatymas	3
Informacija apie Lietuvos NKC 2022 m. viešinimo renginius.....	5
Individualus atvejis.....	5
Viešinimo veikla spaudoje ir socialinėse platformose	5
Atsakingo verslo renginiai, kuriuose dalyvavo Lietuvos atstovai.....	7

Ivadas

2022 m. II pusėje atnaujinta Nacionalinio koordinacinio centro (toliau – NKC) nepriklausomų ekspertų ir Patariamąjo komiteto sudėtis. Atnaujinti veiklos dokumentai, paskirtas sekretoriatas, priimti 2 nauji NKC nepriklausomi ekspertai: Giedrė Padaigienė ir Lina Paškevičiūtė. Verta pažymėti, kad šiuo metu nagrinėjamas pirmasis Lietuvos NKC istorijoje individualus atvejis. 2023 m. pradžioje bus priimtas sprendimas dėl tolimesnės individualaus atvejo tyrimo eigos. Vykdam EBPO gairių sklaidą į lietuvių kalbą išverstos Gairės instituciniams investuotojams. Taip pat 2022 metų pabaigoje paskelbtas straipsnis dienraštyje „Verslo žinios“, kuris prisidėjo prie Lietuvos NKC veiklos viešinimo. Vykdam viešinimo veiklą dalyvauta 6 renginiuose ir atlikti Lietuvos NKC veiklos ir EBPO gairių viešinimo pristatymai. 2022 metų pabaigoje įvyko NKC ekspertų susitikimas su Ekonomikos ir inovacijų viceministru Karoliu Žemaičiu, kurio metu aptartos 2023 m. veiklos gairės.

Lietuvos NKC nepriklausomų ekspertų pristatymas

Andrius Bambalas

Andrius yra advokatas daugiau nei penkiolika metų sėkmingai atstovaujantis klientus įvairiuose ginčuose ir sandoriuose. Sukaupta patirtis leidžia Klientui pasiūlyti geriausią jo problemos sprendimo strategiją ir optimaliausius jos įgyvendinimo būdus.

Nors ginčų sprendimas yra tai, be ko sunkiai gali įsivaizduoti savo kasdienybę, Andrius taip pat domisi atsakingo verslo klausimais, nes atsakingas verslas yra neatsiejamas į ateitį orientuoto verslo elementas. Andrius yra vienas iš Lietuvos Nacionalinio koordinacinio centro, veikiančio pagal EBPO Gaires daugiašalėms įmonėms, nepriklausomų ekspertų ir jo pirmininkas.

Andrius taip pat ilgą laiką buvo Mykolo Romerio universiteto lektorius ir dėstė tarptautinės privatinės teisės bei tarptautinės investicijų teisės dalykus. Be to, jis vykdo ir mokslinę veiklą, yra kasmetinės Lietuvos tarptautinės teisės klausimų apžvalgos bendraautorius spausdinamos Baltic Yearbook of International Law žurnale, kaip arbitras dalyvauja FDI Moot ir Vis Moot kasmetinėse arbitražo inscenizacijose.

Audronė Alijošiūtė-Paulauskienė

Darnaus vystymosi ekspertė. Nuo 1997 m. dirba įgyvendinant darnaus vystymosi projektus ir konsultuoja šioje srityje. Lietuvos atsakingo verslo asociacijos LAVA tarybos pirmininkė, vėliau – direktorė. Šiuo metu – Baltijos aplinkos forumo ekspertė, Valstybės pažangos tarybos narė, nepriklausoma Lietuvos nacionalinio koordinacinio centro (EBPO gairės daugiašalėms įmonėms) ekspertė. Dėsto atsakingo verslo kursą Vilniaus universitete. Su bendraautoriais yra parengusi įmonių socialinės atsakomybės įsivertinimo vadovą (2010 m.), nacionalinį verslo tvarumo indeksą (2019 m.), konsultuoja įmones, veda praktinius mokymus atsakingo verslo temomis. Bendradarbiauja su atsakingo verslo tinklais Baltijos šalyse.

Vilius Mačiulaitis

Advokatas dr. Vilius Mačiulaitis yra gerai žinomas darbo teisės specialistas, 2012-2014 m. ėjęs Lietuvos Respublikos vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus pareigas. Advokatų kontoroje iLAW V.Mačiulaitis specializuojasi darbo teisės, darbuotojų saugos ir sveikatos, administracinės teisės srityse, taip pat dirba su verslo bei administraciniais ginčiais.

Valstybinėje darbo inspekcijoje Vilius Mačiulaitis dirbo daugiau nei 12 metų, per kuriuos perėjo visas karjeros grandis - nuo vyriausiojo specialisto iki įstaigos vadovo. Pastaraisiais metais p. Mačiulaitis buvo atsakingas už darbo inspekcijos veiklos organizavimą, o pagrindinė jo veiklos sritis buvo darbo įstatymų bei darbuotojų saugą ir sveikatą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų prevencija.

Dr. Vilius Mačiulaitis yra vienas iš naujojo Darbo kodekso komentaro autorių, taip pat dirba Mykolo Romerio universiteto Verslo teisės katedroje, kur dėsto darbo teisės bei darbo sutarčių disciplinas, vadovauja magistro baigiamųjų darbų rengimui bei gynimams. V. Mačiulaitis stažavosi Tarptautinės darbo organizacijos mokymų centre Turine (Italija), Europos teisės akademijoje Triere (Vokietija), Budapešto verslo koledže (Vengrija), kaip ekspertas dalyvavo įvairiose Tarptautinės darbo organizacijos, Europos Komisijos bei nacionalinių institucijų darbo grupėse.

Tarptautinių teisės žinytų „Chambers Europe“ ir „Legal 500“ reitinguose advokatas dr. Vilius Mačiulaitis išskirtas kaip darbo teisės ekspertas.

Lina Paškevičiūtė

Nuo vaikystės žavėjosi gamta ir jos pažinimu, svarstė studijuoti biologiją ir tapti gamtos tyrėja. Visgi ji pasirinko tiksliuosius mokslus, įgijo informatikos magistro laipsnį ir beveik 20 metų dirbo sistemų kūrėja, analitike ir projektų vadove stambiose Lietuvos ir tarptautinėse įmonėse.

Meilė ir domėjimasis gamta neišblėso, todėl Lina apie 10 metų savanoriavo gamtosauginėje NVO, nuo 2018 metų buvo išrinkta nevyriausybinės organizacijos vienijančios Aplinkosaugos koalicijos pirmininke, o nuo 2019-ųjų pilnai perėjo į nevyriausybinių aplinkosauginį sektorių.

2022 metais Liną Paškevičiūtę kaip Lietuvos Aplinkosaugos koalicijos vadovę, aplinkosaugos entuziastę, kviečiančią pilietinę visuomenę stebėti, vertinti ir prisidėti prie žalios Lietuvos kūrimo, Prezidentas apdovanojo Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino medaliu.

Sistemų analitikė, smalsi ir sisteminga gamtos tyrinėtoja, pėdsekystės vadovė, pasišventusi aplinkosaugai daugybės diskusijų ir forumų dalyvė, vizionierė, žmogus, kuris moka paprastai, aiškiai ir stipriai pasakyti, kur mūsų visuomenė turi krypti savo žvilgsnį, kad išsaugotume visų mūsų namus - Žemę.

Giedrė Padaigienė

Giedrė Padaigienė yra AB Swedbank Lietuva ESG srities vadovė, tvarių finansų ekspertė, turinti daugiau nei 10 metų advokatavimo bei darbo didžiosiose advokatų kontorose Lietuvoje bei Vokietijoje patirtį. Didžiąją savo profesinės karjeros dalį Giedrė Padaigienė specializavosi konkurencijos teisėje, reguliariai konsultavo įmones atitiktis klausimais, padėjo įmonėms įsidiesti išsamaus patikrinimo procesus. Giedrė Padaigienė yra viena iš moteris teisininkes vienijančios iniciatyvos Women@Law LT organizacinio komiteto narių. Women@ Law LT reguliariai organizuoja renginius įvairiomis aktualiomis verslui temomis, tarp jų ir susijusiomis su tvarumu bei atsakingo verslo principais.

Informacija apie Lietuvos NKC 2022 m. viešinimo renginius

- 1) 2022 m. gegužės 20 d. nuotoliniu būdu dalyvauta Baltijos ir Šiaurės šalių NKC tinklo gebėjimų stiprinimo seminare (Stokholme). Renginio metu vyko diskusija dėl tolesnio bendradarbiavimo klausimų.
- 2) 2022 m. birželio 10 d. Lietuvos NKC ekspertas A. Bambalas diskutavo su „Ignitis grupė“ atstovais **dėl tiekėjų etikos kodekso** įgyvendinimo priežiūros (išsamaus patikrinimo tiekimo grandinėse) praktinių problemų ir jų sprendimo.
- 3) 2022 m. rugsėjo 23 d. vyko Lietuvos NKC ekspertų susitikimas su Užsienio reikalų ministerijos atstovais M. Bimbaite ir T. Čepuliu dėl **Verslo ir žmogaus teisių plano projekto rengimo**. Susitikimo metu pasiūlyta NKC ekspertų pagalba rengiant planą dėl įmonių tvarumo išsamaus patikrinimo, taksonomijos, papildančios klimato srities deleguotąjį aktą ir pan. klausimais.
- 4) 2022 m. spalio 13 d. Lietuvos NKC ekspertė G. Padaigienė dalyvavo Baltijos ir Šiaurės šalių tvaraus verslo organizuotame (Kazlų Rūdoje esančioje Ikea gamykloje) renginyje apie tiekimo grandinių valdymą dabartiniame geopolitiniame kontekste. Detalesnis renginio aprašymas: <https://nkc.lrv.lt/lt/naujienos/siaures-baltijos-saliu-tvaraus-verslo-virsuniu-susitikimas>.
- 5) 2022 m. spalio 20 d. Lietuvos socialinių mokslų centras organizavo konferenciją „**Lietuvos tvaraus vystymosi iššūkiai 2023-2027 metų laikotarpiui**“. Vienas iš konferencijos pranešėjų – A. Bambalas, Nacionalinio koordinacinio centro pirmininkas. Pranešimo tema: „EBPO Gairės daugiašalėms įmonėms kaip instrumentas tvaraus vystymosi tikslams pasiekti“.
- 6) 2022 m. rugsėjo mėn. organizuoti **vidiniai ekspertų mokymai**, kuriuos vedė NKC ekspertų pirmininkas A. Bambalas. Mokymai skirti naujai prisijungusiems prie NKC nepriklausomiems ekspertams: G. Padaigienei ir L. Paškevičiūtei.

Individualus atvejis

Lietuvos NKC yra gavęs Vartotojų aljanso skundą prieš vieną iš Lietuvos bankų. Vartotojų aljansas pateikė dokumentus dėl neteisėtų banko veiksmų paskolų išdavimo srityje. Buvo surengti susitikimai tiek su banko, tiek su Vartotojų aljanso atstovais, siekiant išsiaiškinti detalesnes aplinkybes. Po šių susitikimų Vartotojų aljansas papildė skundą naujais argumentais, o bankas pateikė komentarus. NKC priims sprendimą dėl tolesnės skundo eigos 2023 m. vasario mėn.

Viešinimo veikla spaudoje ir socialinėse platformose

Viena svarbiausių 2022 m. Lietuvos NKC viešinimo priemonė buvo straipsnis dienraštyje „Verslo žinios“ apie NKC veiklą ir tvarumo iniciatyvas. Straipsnis paskelbtas 2022 m. gruodžio 22 d. Kartu buvo atnaujintas NKC internetinis puslapis ir LinkedIn paskyra. 2023 m. planuojama skelbti daugiau naujienų tiek puslapyje, tiek paskyroje.

Straipsnis dienraštyje „Verslo žinios“:

Dabartinės savanoriškos įmonių tvarumo iniciatyvos taps privalomos

Dabartinės savanoriškos verslo iniciatyvos tvarumo, aplinkos apsaugos ar socialinės atsakomybės srityse po poros metų taps privalomos pagal rengiamus naujus Europos Sąjungos (ES) reikalavimus įmonėms.

ES institucijose jau dabar priimami tai nustatantys teisės aktai. Be to, patvirtinta Tvarumo informacijos atskleidimo direktyva ir parengtas Įmonių tvarumo išsamaus patikrinimo direktyvos projektas – šių dokumentų nuostatos vėliau bus perkeltos į nacionalinius teisės aktus ir įmonėms bus privaloma ne tik atskleisti su tvarumu susijusią informaciją, bet ir atlikti išsamų įmonės veiklos patikrinimą žmogaus teisių ir aplinkos apsaugos srityse.

Valstybės narės šį ES reguliavimą į savo nacionalinius teisės aktus turės perkelti per dvejus metus.

Naujas reguliavimas užtikrins tvarumą įmonėse

„ES planuojamas naujas reguliavimas taps svarbiu kelrodžiu verslams ir nubrėš aiškias tvarumą užtikrinančios veiklos taisykles. Kadangi daugelio rekomendacijų verslo atstovai jau laikėsi, tikime, kad šiam procesui pasirengti nebus sudėtinga“, – teigia Karolis Žemaitis, ekonomikos ir inovacijų viceministras. Karolis Žemaitis, ekonomikos ir inovacijų viceministras: „Europos Sąjungoje planuojamas naujas reguliavimas taps svarbiu kelrodžiu verslams ir nubrėš aiškias tvarumą užtikrinančios veiklos taisykles.“

Šiuo metu verslas ir valstybės valdomos įmonės savo veikloje savanoriškai vadovaujasi Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) parengtomis gairėmis, kuriose jau yra nurodytos atsakingos verslo elgsenos taisyklės. EBPO taip pat yra parengusi sektorines rekomendacijas, kurios padeda ir paaiškina verslui, kaip įmonėms atlikti išsamų savo veiklos patikrinimą. Nors anksčiau minėtos direktyvos nėra šių gairių tąsa ir jas svarsto bei priima skirtingos organizacijos (ES ir EBPO), tačiau šie dokumentai siekia užtikrinti tą patį tikslą – atsakingą verslo elgseną.

„Gairėse pateikiami gerosios praktikos principai ir standartai, atitinkantys taikytinus įstatymus ir tarptautiniu mastu pripažįstamus standartus. Įmonėms gairių laikymasis yra savanoriškas, šiuo metu jos nėra teisiškai privalomos“, – pasakoja Andrius Bambalas, Lietuvos nacionalinio koordinacinio centro (NKC) ekspertų pirmininkas ir ekspertas.

Ne bausti, o padėti būti atsakingiems

Siekiant didinti EBPO parengtų gairių – rekomendacijų verslui – sklaidą ir žinomumą, skatinti tarptautinį bendradarbiavimą šioje srityje, taip pat tarpininkauti sprendžiant problemas ir ginčus tarp daugiašalių įmonių bei suinteresuotų šalių, įkurtas ir veikia Lietuvoje NKC.

„Lietuvos NKC, kaip ir kitose šalyse veikiančių tokių centrų, tikslas – ne bausti verslą, o padėti jam laikytis gairėse nurodytų atsakingo verslo standartų, – pasakoja A. Bambalas. – NKC taip pat nagrinėja individualius atvejus – tarpininkauja sprendžiant nesutarimus tarp Lietuvoje veikiančių daugiašalių įmonių ir suinteresuotų asmenų, kurie įtaria, kad įmonė savo veikloje nesilaiko atsakingo verslo standartų. Tai neteisminis procesas, kurio tikslas – padėti ir verslui, ir suinteresuotoms šalims užtikrinti efektyvų gairių laikymąsi.“

Andrius Bambalas, Lietuvos nacionalinio koordinacinio centro ekspertų pirmininkas ir ekspertas: „Į NKC galima kreiptis dėl įmonių, kurios nesilaiko gairėse nurodytų atsakingo verslo standartų, nors deklaruoja, kad yra socialiai atsakingos ar tvarios.“

Bendrovėms nepakanka būti atsakingoms ir atlikti išsamų savo veiklos patikrinimą bei parengti tvarumo ataskaitas – į savo tvarumo procesą jos turi įtraukti ir visuomenę, ir kitus suinteresuotus asmenis, kurie gali padėti bendrovėms pasiekti tvarumo tikslus. Žinodami bendrovės keliamus tvarumo tikslus suinteresuoti asmenys gali tiesiogiai informuoti bendroves apie įmonės veiksmus, kurie neatitinka atsakingo verslo standartų, arba kreiptis į NKC, kad šis pradėtų individualaus atvejo procesą.

„Visuomenė ir suinteresuoti asmenys dar gerai nežino, kad galima į NKC kreiptis dėl įmonių, kurių elgesys neatitinka gairėse nurodytų atsakingo verslo standartų, nors jos deklaruoja, kad yra socialiai atsakingos ar siekia tvarumo tikslų“, – akcentuoja Lietuvos NKC ekspertų pirmininkas.

Lietuvoje NKC veikia Ekonomikos ir inovacijų ministerijoje. Prie centro veiklos prisideda savo srityje žinomi šalies nepriklausomi ekspertai: dr. Vilius Mačiulaitis, advokatų profesinės bendrijos ILAW LEXTAL partneris, advokatas, Audronė Alijošiutė-Paulauskienė, Lietuvos atsakingo verslo asociacijos direktorė, Giedrė Padaigienė, AB „Swedbank“ ESG srities vadovė, ir Lina Paškevičiūtė, Aplinkosaugos koalicijos pirmininkė.

Numatoma, kad Europos Parlamentas naują reguliavimą, kuris nustatys tvarumo, socialinės atsakomybės ir aplinkos apsaugos principus, turėtų priimti kitų metų rudens sesijoje, o į nacionalinę teisę šie reikalavimai bus perkelti po dvejų metų.

Atsakingo verslo renginiai EBPO, kuriuose dalyvavo Lietuvos NKC atstovai:

1. Atsakingo verslo darbo grupės susitikimas 2022 m. birželio 27-28 d.
2. NKC tinklo susitikimas 2022 m. birželio 29 d. -liepos 1d.
3. Atsakingo verslo darbo grupės susitikimas 2022 m. spalio 24 d.
4. Atsakingo verslo darbo grupės susitikimas 2022 m. lapkričio 14-16 d.
5. NKC tinklo susitikimas 2022 m. lapkričio 17-18 d.